

органов ученического самоуправления, а также его формы в галицких гимназиях первой трети XX в.

Ключевые слова: *воспитание, ученическое самоуправление, школьный коллектив, кружок, школьная касса и ученический кооператив.*

The theoretical and practical principles of student self-governance in Galician gymnasiums in the first third of the XX century have been analyzed in the article. Galician teachers considered student self-government as an integral part of the formation of conscious and responsible citizen, patriot of Ukraine. Area of activity, the structure and form of student self-governance on general school level were different. They depended on the life of student collective, the development of certain types of its activity. The initiative to create an organization came from the students. The students were very active and initiative, sought to deepen their knowledge, develop individual abilities. Pedagogical theory and practice enriched the knowledge about the activities and structure of bodies of student self-governance, as well as its form in Galician gymnasiums first third of the twentieth century.

Key words: *education, student self-governance, school team, club, school fund and student cooperative.*

УДК 338.242

Кухарчук Ольга Степанівна,
кандидат історичних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

РОЗВИТОК СЕРЕДНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НА ЗАКАРПАТТІ

У сучасному світі дедалі більше зростає значення освіти, яка стає не лише необхідною умовою підвищення культурного рівня населення, а й важливою виробничою силою, що суттєво впливає на темпи соціального й економічного розвитку будь-якої країни. У статті розглянуто динаміку розвитку середньо-професійної освіти на Закарпатті радянського та пострадянського часу. Головну увагу автором приділено аналізу статистичних даних досліджуваного періоду, обґрунтовано концептуальні підходи до розвитку середньо-професійної освіти на Закарпатті.

Ключові слова: *освіта, культурний рівень, соціальний та економічний розвиток, ринкові відносини, висококваліфіковані спеціалісти, викладацький склад, педагогічний процес, навчальний заклад, виробнича діяльність, училище, загальний та професійний розвиток, ліцей, вища освіта, інформаційні технології, економічний розвиток.*

Постановка проблеми. Сучасна економіка потребує кваліфікованої робочої сили, при чому швидкі економічні зрушення визначають і швидкі темпи застарівання знань, тобто формують абсолютно нові вимоги до якості робочої сили. Можливість використання упродовж життя кваліфікації, набутої на початку трудової діяльності, то економіка постіндустріального типу - економіка знань - вимагає суттєвої перепідготовки (аж до зміни професії) кожні 8-10 років. Це означає необхідність запровадження системи освіти впродовж життя, коли дорослі люди матимуть можливість отримувати нову професійну освіту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Притаманна розвитку історичних досліджень доби радянських та пострадянських тенденцій відходу від надмірної ідеологізації та руху до врівноважених і компетентних досліджень з освітянської тематики в досліджуваній нами теми. За період незалежності активно розгорнувся дослідницький пошук з питань історії освіти на Закарпатті. Серед них виділяються досить цікаві дослідження М. Вегеша, Р. Офіцинського, Л. Капітан, В. Туряниць, В. Гомонай та ін., що присвячені просвітницькій діяльності та розвитку динаміки середньої та професійної освіти на Закарпатті.

Мета статті - аналіз розвитку середньо-професійної освіти на Закарпатті радянського та пострадянського періоду, з'ясування сформованих концептуальних підходів до вивчення досліджуваної нами теми.

Результати досліджень. Головні політичні, економічні та соціальні перетворення, що відбуваються в Україні, розвиток ринкових відносин, підвищення ролі фахівців у розбудові країни вимагають підвищення якості підготовки висококваліфікованих спеціалістів, що у свою чергу ставить завдання перед викладацьким складом шукати нові підходи до вивчення, дослідження й усвідомлення педагогічного процесу у професійних навчальних закладах [4].

Метою професійних закладів освіти є підготовка спеціалістів, здатних після здобуття відповідної освіти почати виробничу діяльність, вирішувати виробничі та наукові завдання і відповідати за прийняті рішення.

Виникнення і перший період становлення та розвитку системи професійно-технічної освіти в краї відноситься до кінця XIX - початку XX століття, коли Закарпаття перебувало у складі Австро-Угорської імперії.

У 80-90-х рр. XIX століття створюються перші спеціальні ремісничі державні школи в містах Севлюші (Виноградів), Хусті, Мукачеві, господарські та торгові школи в Ужгороді, селищі Чорнотисові Виноградівського та селищі Білки Іршавського районів [5].

Новий період у розвитку професійно-технічної освіти краю починається із включенням Закарпаття у вересні 1919 року до складу Чехословаччини. На Закарпатті не тільки в основному була збережена, але й значно розширена мережа навчальних закладів системи професійно-технічної освіти.

Перша школа для учнів-ремісників на Закарпатті у цей період була відкрита в 1920 році в Ужгороді. Це була Державна фахова деревообробна школа. Слідом були побудовані шкільні корпуси у містах Виноградів та Ужгороді. Зокрема, новозбудовані приміщення для Ужгородської державної фахової деревообробної школи були урочисто відкриті в лютому 1932 року. На початку 30-х років зведено типову ремісничу школу в Мукачеві, в середині 30-х - у Берегові, в другій половині - в Хусті. Станом на 1936 рік на Підкарпатській Русі нараховувалося 25 професійно-технічних шкіл [2].

У період окупації Закарпаття фашистською Угорщиною (1939-1944) розвиток професійно-технічної освіти в краї був призупинений, хоча окремі ремісничі школи продовжували в повному обсязі функціонувати.

Після воз'єднання з Радянською Україною (1945-1990 роки) на Закарпатті розпочалася робота по створенню нової системи професійно-технічної освіти. Зрозуміло, що моделлю цієї системи стала існуюча радянська система трудових резервів. Першими професійними училищами, відкритими у післявоєнні роки, були: ремісниче училище №6 в Ужгороді (1945р.), школа механізації сільського господарства в с. Вилоч на Виноградівщині та ремісниче училище в Сваляві (1947р.).

До училищ, відкритих у перші післявоєнні роки, належать: Ужгородське ПТУ №6 (1945р.), Свалявське ПТУ №9 (1947р.), Берегівське ПТУ №11 (1948р.), Хустське технічне училище №4 (1954р.), Мукачівське ПТУ №31 (1954р.), Мукачівське ПТУ №7 (1955р.). Основними професіями на той час були: столяри, столяри-червонодеревники, теслярі, муляри, штукатурки, муляри, слюсарі-ремонтники, швачки, закрійники одягу, механізатори сільського господарства [1].

Згодом почалося реформування системи профтехосвіти на Закарпатті. Першими були реформовані Ужгородське художньо-ремісниче училище №3 - в ПТУ №13 та Мукачівське училище механізації сільського господарства - в сільське професійно-технічне училище №1. Реорганізація училищ трудових резервів в профтехучилища супроводжувалась різким збільшенням (у 1,5-2 рази) контингенту учнів, що часто не було підкріплено відповідним розширенням навчальних площ та їх технічним оснащенням. Також було відкрито: Іршавське (в селищі Білки) сільське професійно-технічне училище (СПТУ) №11 (1963р.), Мукачівське міське ПТУ №8 (1966р.), Перечинське ПТУ №13 (1970р.), Тячівське ПТУ №14 (1972р.), Мукачівське ПТУ №15 (1976 р.), Ужгородське ПТУ №16 (1977р.), Мукачівське ВПУ №3 (1986р.), Ужгородське ПТУ №2 (1987р.) [6].

Таким чином, професійно-технічні навчальні заклади з'явилися в кожному районному центрі (крім Рахівського), а в містах обласного підпорядкування Ужгороді, Мукачеві та Хусті діяли від двох до шести профтехучилищ. На початку 90-х років професійно-технічна освіта області опинилася в скрутному становищі. До загальних складнощів перехідного періоду, пов'язаних із розпадом єдиного народногосподарського комплексу колишнього Союзу та реформуванням форм власності на засоби виробництва, додалися ще й труднощі організаційного характеру, пов'язані із реформуванням системи професійно-технічної освіти, розпочатим у 1988 році. У 1996 році Мукачівське професійно-технічне училище № 3 та Виноградівське ПТУ

№ 34 за ініціативою їх керівників та педагогічних колективів були реорганізовані у вищі професійні училища – відповідно Мукачівське ВПУ № 3 та Виноградівське ВПУ № 34.

Однак реорганізація виявилась недостатньо обгрунтованою, тому на пропозицію обласного управління освіти і науки наказом МОН №252 від 13 липня 1999 року філії у с. Білки повернуто попередній статус професійно-технічного училища. З 1 вересня 1999 року Білківське ПТУ № 32 відновило свою роботу як самостійний навчальний заклад.

На кінець 1999 року в Закарпатській області функціонувало 17 ПТУ та 2 ВПУ проти 26, які були створені до 1988 року. Загальний контингент всіх профтехучилищ області на кінець 1999-2000 навчального року налічував близько 10800 учнів проти 15970 в 1988 році. Середня наповнюваність профтехучилища - 563 учні. Навчання велось з 35 робітничих професій. Аналізуючи вище наведені цифри, можна побачити, якими були втрати системи професійно-технічної освіти області в процесі реформування системи ПТО.

Починаючи з 1996 року розпочалося ліцензування навчальних закладів на право підготовки кваліфікованих робітників за окремими професіями. До початку 2000-2001 навчального року ліцензування проведено в усіх навчальних закладах і ліцензований обсяг відповідав державному замовленню на підготовку кваліфікованих робітників [1].

Основна мета професійної освіти - загальний і професійний розвиток особистості, становлення її професійної культури. Тому незалежно від того, кого готують професійні навчальні заклади, яку освіту (середню, вищу) вони надають, головним є рівень загальної та професійної освіти і професійного розвитку, який ці заклади забезпечують. Слід також наголосити на необхідності тісного зв'язку середньої, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, що є запорукою реалізації безперервної освіти, освіти впродовж життя, яка має задовольняти потреби особистості в підвищенні кваліфікації чи у здобутті нової професії. Ці потреби виникають унаслідок мінливих умов ринку праці і вимагають створення системи професійної підготовки в навчальних закладах різного типу, що забезпечить перехід людини до більш високих рівнів особистісного та освітнього розвитку [2].

Пріоритетними напрямками діяльності професійно-технічної освіти області сьогодні є оптимізація мережі навчальних закладів, раціональне використання держмайна, удосконалення структури і обсягів підготовки робітничих кадрів відповідно до запитів особистості та потреб ринку праці, технічне переоснащення професійно-технічних навчальних закладів. З цієї метою проведено низку змін у структурі професійно-технічних закладів області.

На початку 2004 року на базі філії Міжгірського професійного ліцею відновив роботу Воловецький професійний ліцей [7].

Одним з напрямків розвитку системи ПТО була спроба створити навчальний заклад, який базувався б на наскрізних навчальних планах і програмах з підготовки кваліфікованих робітників. Так, згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 18.10.2007 року та з метою координації діяльності навчальних закладів, ефективного використання матеріально-технічної бази, кадрового потенціалу, розробки науково-методичного

забезпечення навчального процесу Ужгородський професійний ліцей сфери послуг реорганізований у відокремлений структурний підрозділ Ужгородське вище комерційне училище Київського національного торговельно-економічного університету [4].

У зв'язку з реорганізацією, згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 04.06.2009р. №481, з 01.07.2009 року ліквідовано Мукачівський професійний будівельний ліцей і професійно-технічне училище № 7 м. Мукачева. На їх базі створено державний навчальний заклад «Мукачівський професійний ліцей». Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 04.06.2009р. №485 ліквідовано Воловецький професійний ліцей шляхом злиття Воловецького професійного ліцею та Свалявського професійного будівельного ліцею [4].

На сьогоднішній день у підготовці робітничих кадрів в області беруть участь 18 державних професійно-технічних навчальних закладів (13 професійних ліцеїв, 3 ВПУ, 1 ПТУ, 1 структурний підрозділ), у яких здійснюється навчання за 68 робітничими професіями. Крім державних професійно-технічних навчальних закладів професійну освіту в Закарпатській області надають також 9 міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, 1 учбово-курсний комбінат, 17 навчальних закладів Товариства сприяння обороні України, 1 автошкола Закарпатської обласної організації Всеукраїнської спілки автомобілістів, 2 відомчих навчальних заклади, 5 приватних навчальних закладів. Вони мають ліцензії на провадження освітньої діяльності, пов'язаної з наданням професійної освіти [1].

На державному рівні формується новий зміст професійно-технічної освіти, першим кроком якого є розробка та впровадження державних стандартів. Педагогічні працівники ПТНЗ області брали участь у розробці державних стандартів професійно-технічної освіти з 6-и професій: виробник художніх виробів з лози, виробник художніх виробів з дерева, оператор швацького устаткування, фрезерувальник, касир (на підприємстві, установі, організації), контролер радіоелектронної апаратури та приладів [2].

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Отже, професійна освіта передбачає рух людини від елементарної (загальної та функціональної) грамотності до освіченості; від професійно значущих якостей особистості, які пов'язані з професійною компетентністю і дозволяють реалізуватися в певній професійній діяльності до широкого розуміння, усвідомлення матеріальних і культурних надбань та цінностей минулого, власного внеску до культури своєї країни, світу в цілому; від загальної і професійної культури до формування індивідуального менталітету особистості - глибинних усталених основ світобачення, які забезпечують спрямованість на неперервне самовдосконалення, самореалізацію.

Внаслідок цього здобуття вищої освіти стає обов'язковим для розвитку особистості, оскільки висока кваліфікація працівників є запорукою широкого й ефективного застосування новітніх наукомістких інформаційних технологій, підвищення добробуту населення, економічного розквіту країни.

Список використаних джерел

1. Вегеш М., Фединець Ч. Закарпаття 1919-2009рр.: історія, політика, культура / М. Вегеш, Ч. Фединець // Ужгород: Ліра. – 2010р. – 720 с.
2. Гомонай В. Народна освіта радянського Закарпаття. -- Київ – Ужгород: Радянська школа, 1988. – 166 с.
3. Етнокультурний розвиток Закарпаття у контексті радянізації краю, 1944-1964 рр. : Монографія / Л.І. Капітан // К. : Варта. – 2013. – 583 с.
4. Закарпаття 1919 – 2009 рр.: історія, політика, культура (україно-мовний варіант українсько-угорського видання) / Під ред. М. Вегеша, Ч. Фединець. – С. 265.
5. Курлянд З.Н. Теорія і методика професійної освіти. Навчальний посібник / З. Н. Курлянд // Київ: Знання. – 2012р. – 390 с.
6. Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти в Закарпатській області [Електронний ресурс] - Режим доступу : www.pto.uzhgorod.ua/articles.php.
7. Проблеми професійної освіти [Електронний ресурс] - Режим доступу :: www.kpi.kharkov.ua/archive/...3/Roma.pdf.
8. Робоча програма, методичні вказівки та індивідуальні завдання до вивчення дисципліни «Методика професійного навчання» для студентів напряму 7.010104 - професійна освіта / Укл. О.П. Лучанінова. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2010. – 28 с.
9. Центр освітнього моніторингу [Електронний ресурс] - Режим доступу :: <http://centromonitor.com.ua/?p=318>.

В современном мире все более возрастает значение образования, которое становится не только необходимым условием повышения культурного уровня населения, но и важной производственной силой, что существенно влияет на темпы социального и экономического развития любой страны. В данной статье рассмотрена динамика развития средне-профессионального образования на Закарпатье советского и постсоветского времени. Главное внимание уделено анализу статистических данных исследуемого периода.

Ключевые слова: образование, культурный уровень, социальное и экономическое развитие, рыночные отношения, высококвалифицированные специалисты, преподавательский состав, педагогический процесс, учебное заведение, производственная деятельность, училище, общее и профессиональное развитие, лицей, высшее образование, информационные технологии, экономическое развитие.

Nowadays the role of education has been increasing, which is necessary condition for the cultural level of the population, but also an important industrial power, which affects the pace of social and economic development of any

country. In this paper he dynamics of the secondary professional education in Transcarpathia of Soviet and post-Soviet times. The main attention is paid to the analysis of statistical data of study period.

Key words: education, cultural level, social and economic development, market, highly qualified specialists, teaching staff, teaching process, educational institution, work activities, school, general and professional development, high school, higher education, information technology, economic development.

УДК: 372.47

Любченко Інна Іванівна,
кандидат педагогічних наук,
Уманський гуманітарно-педагогічний коледж
імені Т. Г. Шевченка

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОГО РОЗВИТКУ В ДОШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

В статті проаналізовано роботу з впровадження логіко-математичного розвитку в дошкільному навчальному закладі за допомогою інноваційної діяльності. Формування особистості дитини, навчання дітей творчо мислити, виховання активного ставлення до здобуття знань, розвиток їх інтелектуальних і творчих здібностей, логічного мислення, моральний розвиток, патріотизм, засвоєння етичних норм – завдання, важливість яких визначається вимогами часу.

Ключові слова: інноваційна діяльність, дошкільний навчальний заклад, логіко-математичний розвиток, мислення, логічне мислення, старші дошкільники.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку освіти в Україні відображає зміни в соціально-економічному та політичному житті. Основні напрями розвитку освіти, що визначені «Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки», Базовим компонентом дошкільної освіти, Законом України «Про дошкільну освіту», передбачають модернізацію системи освіти в усіх її галузях. Завдання модернізації освіти визначають: відхід від авторитарної педагогіки; створення умов для формування активної, відповідальної, творчо мислячої особистості, здатної до самоосвіти та саморозвитку; забезпечення умов для реалізації та самореалізації сутнісних сил дитини у різних видах її діяльності, розвитку її логічного мислення.

На сучасному етапі розвитку системи дошкільної освіти найбільшої вагомості набула потреба пошуку нових форм виховання і навчання, яка сприяла б особистісному зростанню дошкільника. Формування особистості дитини, навчання дітей творчо мислити, виховання активного ставлення до здобуття знань, розвиток їх інтелектуальних і творчих здібностей, логічного мислення, моральний розвиток, патріотизм, засвоєння етичних норм – завдання, важливість яких визначається вимогами часу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Педагогічні аспекти проблеми формування логічного мислення висвітлено в дослідженнях Л. Арістової, Д. Вількеєва, М. Данилова, Л. Доблаєва, Б. Коротяєва, І. Лернера, Р. Павелківа, В. Паламарчука, П. Підкасистого, Н. Половнікової, О. Савченко, В. Тюріної, І. Федоренка. Проблемні формування прийомів розумової, в тому числі і логічної діяльності, присвячені праці С. Іванова, Є. Кабанової-Меллер, Н. Менчинської, В.І. Решетникова, І. Стеценка, Н. Талізної, А. Усової.

Мета статті – проаналізувати роботу з впровадження логіко-математичного розвитку дітей у дошкільному навчальному закладі за допомогою

інноваційної діяльності.

Результати дослідження. Протягом дошкільного віку закладається фундамент інтелекту. Починається розвиватися і понятійне мислення. Переважання певної форми мислення залежить від сформованості розумових операцій. Для розвитку образних форм мислення істотне значення має формування та вдосконалення одиничних образів і системи уявлень, уміння оперувати образами, уявляти об'єкт у різних положеннях. У практичній діяльності дошкільника виділяються і набувають відносної самостійності особливі внутрішні мислительні процеси, які передбачають і визначають виконання зовнішніх предметних дій, спрямованих на досягнення необхідного практичного результату. У своєму мисленні дошкільники вже опираються не тільки на враження від предметів, які вони сприймають у певний момент і у відношенні яких вони зараз діють, але ґрунтуються також на уявленнях про те, що вони бачили й чули раніше.

В сучасній психології існують різні позиції щодо становлення логічних структур мислення у дітей. Усі вони підтримують думку про те, що основу цієї структури закладають саме в дошкільному дитинстві. Безперервне логічне мислення людини формується від часу її народження. Плануючи свою діяльність, людина не замислюється, що будь-яке конкретне завдання має багато векторів розв'язання і досягнути мети, в абсолютному вимірі, неможливо. Із часом ми переконаємося, вирішення проблеми досягається різними шляхами, й алгоритмів діяльності є безліч.

Логічне мислення дитини старшого дошкільного віку передбачає наявність таких складників: уміння орієнтуватися на суттєві ознаки об'єктів і явищ, уміння підкорятися законам логіки, організувати свої дії відповідно до цих законів, уміння робити логічні операції, свідомо їх аргументувати, уміння будувати гіпотези і робити